תצוה

א. ביים ציווי[1] „ועשית את מעיל האפוד וגו'" זאָגט דער פסוק[2]: „שפה יהי' לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהי' לו לא יקרע" — שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „לא יקרע" און איז מפרש: „כדי שלא יקרע והקורעו עובר בלאו וכו'" (וכדלקמן ס"ב).

איז ניט פאַרשטאַנדיק: פון דעם וואָס רש"י זאָגט (אין אָנהויב פון זיין פירוש) אַז „לא יקרע" מיינט „כדי שלא יקרע", איז קלאָר אַז רש"י נעמט אָן, אַז „לא יקרע" איז ניט קיין ענין (וציווי) פאַר זיך, נאָר ס'איז אַ נתינת טעם אויף דעם וואָס שטייט פריער אין פסוק — „שפה יהי' לפיו גו' כפי תחרא גו' (כדי ש)לא יקרע" —

היינט ווי איז רש"י מוסיף בהמשך לזה (און מיט אַ וא"ו המוסיף) „והקורעו עובר בלאו", וואָס לויט דעם זיינען די ווערטער „לא יקרע" (ניט אַ נתינת טעם[3], נאָר) אַ ציווי, אַ לאו בפ"ע?

נאָך שטאַרקער איז די תמי': אין גמרא[4] שטייט טאָקע — „אמר רחבא אר"י המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע. מתקיף לה ראב"י ודלמא הכי קאמר רחמנא נעביד לי' שפה כי היכי דלא ניקרע. מי כתיב שלא יקרע". ד. ה. אַז דאָס טייטשן „לא יקרע" — „כי היכי דלא ניקרע", איז בסתירה צום זאָגן אַז ס'איז אַ לאו.

[און דערפאַר געפינט מען טאָקע אין מפרשי התורה[5] צוויי שיטות: אַנדערע טייטשן אַז „לא יקרע" איז בלויז אַ נתינת טעם אויף פריער, און אַנדערע טייטשן אַז ס'איז אַ לאו בפ"ע].

איז תמוה: ווי איז עס רש"י מצרף צוויי פאַרקערטע פירושים אין איין און דעם זעלבן פירוש[6]?

ב. דערנאָך איז רש"י ממשיך: „שזה ממנין[7] לאוין שבתורה וכן ולא[8] יזח החושן[9] וכן לא יסורו ממנו[10] הנאמר בבדי הארון"[11].

---

1) פרשתנו כח, לא.

2) שם, לב.

3) שהרי ע"ד הפשט אין מסתבר לומר שטעם המצוה הוא גם ציווי בפ"ע. השקו"ט בזה ע"ד ההלכה — ראה סהמ"צ להרמב"ם שורש ה' ובנ"כ שם. וראה באמ"ח בפירש"י כאן.

4) יומא עב, א.

5) ראה פי' הרס"ג עה"ת. פי' הר"א בן הרמב"ם. מנחה בלולה. ועוד. ובת"א כאן •: „דלא יתבזע", משא"כ בתיב"ע (וכן בתרגום ירושלמי) כאן ••: „לא יתבזע". ועוד.

6) בצידה לדרך כאן כ' „ומה שפרש"י אחר כך והקורעו עובר בלאו כו' או אמר" (ועד"ז כ' בס' זכרון כאן) — אבל קשה לפרש כן כוונת רש"י, דא"כ הול"ל „ד"א" וכיו"ב (כדרכו בכ"מ).

7) בדפוס ב' דרש"י ובכמה כת"י דרש"י (וכ"ה בלב שמח שנסמן בהערה 17): שזה אחד מן הלאוין שבתורה. וראה לקמן הערה 29.

8) בכמה דפוסים (כולל דפוס א' וב') דרש"י: „לא". אבל בכתוב נאמר „ולא".

9) פרשתנו שם, כח.

10) תרומה כה, טו.

11) הטעם שרש"י מקדים הכתוב דפרשתנו

•) אבל עוד גירסא בת"א כאן — „לא יתבזע". וראה בארוכה בנתינה לגר. ועוד. וכן יש ב' גירסאות בתרגום ד„ולא יזח" (וכן לקמן בפקודי לט, כא. כג) — הובאו בחוש"ו — משא"כ ב„לא יסורו" מתרגם „לא יעידון". וראה לקמן בשוה"ג להערה 18.

••) משא"כ בפקודי (שם, כג): „דלא יתבזע" (וראה לקמן הערה 19). אבל ב„לא יזח" (בפרשתנו ובפ' פקודי (שם, כא)): „ולא יתפרק".

אין פשטות קומט אויס, אז מיט דער הוספה „שזה ממנין לאוין שבתורה" איז רש"י אויסן צו ברענגען אַ ראי' אז „לא יקרע" איז אַ לאו — כאטש די משמעות הכתוב איז (ווי רש"י טייטשט בתחילת פירושו) „כדי שלא יקרע".

איז ניט מובן: רש"י'ס פירוש איז דאָך מיוסד אויף פשוטו של מקרא[12] — איז פון וואַנעט נעמט רש"י פון פשטות הכתובים אז „לא יקרע" איז „ממנין לאוין שבתורה"?

[אמת טאַקע, אז דער ענין פון מנין המצות בכלל וועלט שוין געבראַכט אין פירוש רש"י עה"ת[13] — און במילא, האָט דאָס אַן אָרט אין פשוטו של מקרא, אָבער ס'איז לכאורה ניטאָ קיין הכרח אין פשטות הכתובים אז דער לאו •[13] „לא יקרע" גייט אַריין אין דעם מנין[14]].

ג. נאָך מער ניט פאַרשטאַנדיק איז דער סיום פון פירוש רש"י „וכן ולא יזח החושן וכן לא יסורו ממנו הנאמר וכו'". מפרשים[15] זאָגן, אז מיטן אַראָפּ־ברענגען די צוויי פסוקים איז רש"י אויסן צו ברענגען אַ דוגמא לפירושו אז „לא יקרע" איז סיי אַ לאו בפ"ע און סיי אַ נתינת טעם („כדי שלא יקרע") — וואָרום אויך אין יענע פסוקים איז דער פירוש הפשוט אין „ולא יזח" און „לא יסורו" — „כדי שלא יזח", „כדי שלא יסורו", און דאָך זיינען זיי לאוין בפ"ע און וועלן אַריינגערעכנט אין מנין הלאוין.

איז ניט פאַרשטאַנדיק [נוסף אויף דער שאלה (ע"ד הנ"ל ס"ב): אויך דאָרטן, פון וואַנעט נעמט רש"י פון פשטות הכתובים אז זיי זיינען „ממנין לאוין שבתורה"?]:

אויף די פסוקים „ולא יזח" און „לא יסורו" שטעלט זיך ניט רש"י צו אויסטייטשן אז זיי זיינען אַ נתינת טעם און אַ לאו בפ"ע — איז ממ"נ: אויב ס'איז דאָ אַ שווערישקייט אין טייטשן „לא יקרע" סיי אַלס טעם און סיי אַלס לאו, האָט דאָך רש"י געדאַרפט זיך אָפּ־שטעלן אויף „לא יסורו" און „ולא יזח" וואָס שטייען פריער אין חומש[16]; און אויב רש"י האָלט אז אין אָט דעם פירוש איז ניטאָ קיין שווערישקייט [ואדרבה: ס'איז אויף אזויפיל פשוט, אז רש"י דאַרף דאָס גאָרניט מפרש זיין ווייל דער „בן חמש" וועט זיך אַליין כאָפּן אויפן פירוש] — פאַרוואָס דאַרף רש"י דאָס באַווײַזן אין אונזער פסוק (און נאָך ברענגען ראיות לפירושו)?

ד. אויף דער ערשטער שאלה (דלעיל ס"א) פאַרענטפערן מפרשים[17]: לפי פשוטו של מקרא דאַרף אויס־קומען, אז „לא יקרע" (און אזוי אויך „ולא יזח" און „לא יסורו") איז ניט קיין ציווי, נאָר אַ נתינת טעם אויף פריער; אָבער אויב דאָס וואָלט געמיינט בלויז אַ

להכתוב דפ' תרומה (הקודמו) — כי „ולא יזח": א) נאמר על אתר (בהפסק איזה פסוקים). ב) מדובר ג"כ בבגדי כהונה. וראה לקמן בפנים ס"י טעם בפנימיות הענינים.

12) פרש"י בראשית ג, ח. ובכ"מ.

13) וישלח לב, ה. משפטים כד, יב. וראה גם פרש"י שלח טו, לט.

•13) להעיר מתוד"ה רבי (סוטה ג, א).

14) ולהעיר, שלדעת הבה"ג „לא יקרע" אינו ממנין המצות — אף שמנה „לא יסורו" ו„ולא יזח". וראה בהגהה לריטב"א יומא שם. ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג מל"ת ריב־ריד (רלח, ג). ועוד.

15) ש"ח (בשם הגרא"). וראה באמ"ח (לאחי המהר"ל) לפירש"י כאן. ועוד.

16) וראה במרגניתא טבא לסהמ"צ שורש ה'.

17) ש"ח (בשם הגרא"). נחלת יעקב (נעתק במרגניתא טבא שם). באר יצחק (בפירש"י כאן). לב שמח לסהמ"צ שם. נתינה לגר כאן. וראה רמב"ן בהשגותיו לסהמ"צ שם.

נתינת טעם, האָט געדאַרפט שטיין „שלא יקרע" (ווי די גמרא פרעגט טאָקע). דערפון וואָס ס'שטייט „לא יקרע" (און אַזוי אויך „ולא יזח"[18] און „לא יסורו") איז געדרונגען, אַז די תורה איז דערמיט מרמז אַ צווייענדיקן באַדייט: א) די פשטות משמעות הכתוב — אַ נתינת טעם אויף פריער; ב) אַ ציווי — „לא יקרע".

עס בלייבט אַבער שווער (כדלעיל ס"ג): פאַרוואָס איז רש"י ניט מפרש אָט דאָס אַלעס פריער אויף „לא יסורו" און „ולא יזח"?

ה. איז דער ביאור אין דעם: על דרך הפשט דאַרף אויסקומען, אַז „לא יסורו" און „ולא יזח" זיינען ניט קיין נתינת טעם, נאָר בלויז אַ ציווי ולאו בפ"ע — וואָרום, ווי געזאָגט פריער, אויב ס'איז אַ נתינת טעם האָט געדאַרפט שטיין „שלא יסורו", „שלא יזח"[19] (וכקושיית הגמרא);

אָן הגם עס שטייט ניט בלשון „לא תסירם" (אַדער „ולא תזיח") — וואָס וואָלט געמיינט אַ ציווי אויפן מענטשן: דו זאָלסט זיי ניט אָפטאָן, נאָר — „לא יסורו", אַז די בדים זאָלן ניט אָפגעטאָן ווערן פון די טבעות (און אַזוי אויך „ולא יזח")[20] —

קען עס געטייטשט ווערן ווי אַ ציווי: דער מענטש דאַרף זיך משתדל זיין אַז די בדים זאָלן ניט אָפגעטאָן ווערן פון די טבעות (ועד"ז בייַ „ולא יזח"); און ע"ד ווי דער ציווי אין אַנהויב פסוק[21] „בטבעות הארון יהיו הבדים" — וואָס איז אַ ציווי, הגם דער פסוק רעדט ניט ווען פעולת האדם, נאָר ווען די בדים („בטבעות הארון יהיו הבדים").

אַ שינוי איז אַבער אין אונזער פסוק, ווו עס שטייט „לא יקרע" (קו"ף קמוצה ור"ש צרוי)[22] — בנין נפעל וואָס דעמאָלט — אויב דאָס איז אַ ציווי ווי „ולא יזח" און „לא יסורו" — דאַרף זיין אַ שינוי און אַ הוספה מער ווי באַ זיי אין דעם ציווי „לא יקרע", ווי רש"י טייטשט (באַ כל מלאכה לא יעשה בהם[23]): אפילו ע"י אחרים[24]. ד"ה אַז „ולא יזח" און „לא

---

18) במרגניתא טבא שם (וראה גם רש"ש ליומא שם) כ' דהוא"ו ד„ולא יזח" משמש כ„שי"ן", ולכן פשוט דהוא נתינת טעם• [וקושיית הגמרא (שם) „מי כתיב שלא יזח" מפרש בא"א, ע"י"ש] — אבל (נוסף לזה דאם כן ס"ל לרש"י הו"ל לפרש (ב„ולא יזח") ולא לסתום — הרי) בפירש"י כאן מפורש „והקורעו עובר בלאו כו' וכן ולא יזח", היינו ש„ולא יזח" הוא לאו, ולפי דבריו למה צריכים לדחוק שהוא (גם) לאו.

19) ואף דבמש"נ לקמן (פקודי לט, כא) „וירכסו גו' להיות על חשב האפוד ולא יזח החושן גו'" מוכרח לפרש שאינו ל' ציווי (כ"א המשך ללפניו), שהרי זהו חלק מהסיפור דעשיית המשכן וכליו — הרי מובן דבמקום שאפשר מתאים יותר לפרש שהוא ל' ציווי (מכיון שלא נאמר „שלא גו'"). ופשוט דאין לפרש (עכ"פ בדרך הפשט) שכוונת הכתוב היא לשני ענינים — הן לאו והן נתינת טעם — כשאין הכרח בדבר.

20) ראה נתינה לגר כאן. תו"ש כאן. וע"ד ההלכה — ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג שם.

21) תרומה שם.

22) ראה דבק טוב כאן.

23) בא יב, טז. וראה רמב"ן שם.

24) החילוק דיקרע יעשה יאכל (ק, ע, א — בקמץ) וכו' (לגבי יזח, יסורו וכו') — שהם מדגישים „באיזה אופן שיהי'" או בל' רש"י (שבפנים) „אפילו ע"י אחרים", „שום אכילה" (רש"י פסחים כא, ב ד"ה לא), משא"כ הנ"ל דאין „מדברים" עד"ז.

---

*) — ועפ"ז לא תהי' סתירה מפרש"י שופטים (יז, טז) „שלא ישיב" משא"כ „לא יסורו" דליכא וא"ו — הוא ציווי (וב„לא יקרע" שפרש"י „כדי שלא יקרע" — אף שליכא וא"ו — יש לחלק ע"פ המבואר לקמן בפנים).

ולהעיר דבפקודי (לט, כא. כג) נאמר „ולא יזח" ו„לא יקרע" בדרך סיפור (ראה הערה הבאה והערה 27), משא"כ אצל הבאת הבדים בטבעות בפ' ויקהל (לז, ה) **לא** נאמר „לא יסורו".

יסורו״ (און נאָך כמה אזהרות במשכן וכליו) — איז ע״י אחרים מאכט ניט אויס ! — ע״ד הפשט [25] לייגט זיך דאָס ניט.

דעריבער טייטשט רש״י ״כדי שלא יקרע״: דער שינוי הלשון אין פסוק דא איז א נתינת טעם, ווייל דאָס איז ניט ווי ביי ״לא יסורו״ און ״ולא יזח״[26].

וויבאלד אבער עס שטייט ניט ״שלא יקרע״, נאָר ״לא יקרע״ — איז דערפון מוכח, אז דאָ איז אויך דא א ציווי ולאו בפ״ע [27] (וכנ״ל ס״ד).

ו. ס׳איז נאָך אבער אלץ ניט מובן: אויב די תורה וויל יע זאגן א ציווי, פאר־וואָס שטייט דער ציווי בלויז ברמז (דורך ניט שרייבן ״שלא יקרע״) ? א ציווי דארף דאָך שטיין קלאָר און בפירוש [28] !

דעריבער איז רש״י ממשיך ״שזה ממנין לאוין שבתורה״: דאָס וואָס ״לא יקרע״ האָט אויך דעם באַדייט פון לאו, איז ניט בכדי צו לאָזן דא וויסן דעם עצם האיסור אז מ׳טאָר ניט רייסן דעם מעיל — דאָס וויסט מען שוין ממקום אחר, כדלקמן — נאָר כדי דאָס זאָל זיין ״ממנין [29] לאוין״: דער פסוק דא וויל דעם איסור הידוע אריינענעמען אין חשבון פון שס״ה לא תעשה, און דערפאָר מוז ער דא האָבן דעם באַדייט פון א לאו. און דאָס — קען שטיין אויך בלויז ברמז.

פון וואָנעט ווייסט מען דעם עצם האיסור אז מ׳טאָר ניט קורע זיין דעם מעיל ? — איז דאָס מובן בפשטות פון א פריערדיקן פסוק [30]: ״ועשית בגדי קדש גו׳ לכבוד ולתפארת״ — א צעריסענער בגד איז ניט ״לכבוד ולתפארת״ [31].

ז. לכאורה קען מען פרעגן אויף דעם: מ׳גיעפינט דאָך בכמה מקומות [32], וואו די תורה איז מוסיף א לאו ״לעבור עליו בשני לאווין״ וכיו״ב, און פונדעסטוועגן שטייען זיי אלע אין א סגנון פון ציווי — האָט לכאורה אויך דא געדארפט שטיין א בפירוש׳ער ציווי אז מ׳טאָר ניט קורע זיין דעם מעיל (כאָטש דער פסוק וויל דא נאָר זאָגן אז דער איסור איז אויך א לאו) ?

באַוואָרענט עס רש״י מיטן שרייבן ״והקורעו עובר בלאו שזה ממנין לאוין שבתורה״ (און ניט ״וזה ממנין לאוין כו׳״). ד. ה. ״שזה ממנין לאוין שבתורה״ איז א טעם פארוואָס ״הקורעו עובר בלאו״ — דאָס וואָס ער איז עובר בלאו איז דאָס בלויז וויל ער איז ״ממנין לאוין שבתורה״:

---

25) להעיר מהמבואר בצפע״נ (נסמן לקמן הערה 41): דגבי מעיל גרמא (אף שהבפועל נעשה באיזה אופן שהוא) אסור ולכן מדויק לשון הפסוק דכתיב לא יקרע.

26) להעיר מדעת הבה״ג (ראה לעיל הערה 14) שמנה הלאוין ד״לא יסורו״ ו״ולא יזח״, ולא הלאו ד״לא יקרע״.

27) עכ״פ כאן — משא״כ ב״לא יקרע״ הנאמר בפקודי (לט, כג) דאא״פ לפרש שהוא ציווי (ראה לעיל הערה 19).

28) להעיר מלקו״ש ח״ה ע׳ 281. ח״י ע׳ 26 ואילך.

29) וגם להגירסא (דלעיל הערה 7) ״שזה אחד מן הלאוין״ — הרי הכוונה בזה (לא שהוא לאו — דא״כ מה מוסיף בזה, ומהו הל׳ אחד מן כו׳ — כ״א) ממנין הלאוין.

30) פרשתנו כח, ב.

31) וראה גם פרש״י על הש״ס (זבחים יח, רע״ב): ״מקורעין — ואפי׳ הן חדשים דלאו בגד . . דבעינן לכבוד ולתפארת״. וכ״ה ברמב״ם הל׳ כלי המקדש פ״ח ה״ד (ובבי׳ הרי״ם שם: הך דרשא דלכבוד ולתפארת כו׳ לא מצאתי מקורה בשום דוכתא).

32) ראה פרש״י תשא לד, כג (״הרבה מצות כו״). צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.

אין אַנדערע ערטער וואו די תורה איז מוסיף לאווין, איז עס בכדי דערמיט צו מאַכן דעם איסור האַרבער אין הרגש פון מענטשן [33] מיט דער כוונה ער זאָל זיך לייכטער אָפהאַלטן פון טאָן דעם איסור:

אָבער דאָס וואָס „הקורעו עובר בלאו" איז עס ניט בכדי מאַכן דעם איסור האַרבער ביים מענטשן, נאָר די תורה וויל דאָ איריינרעכענען דעם איסור פון צערייסן דעם מעיל אינעם „מנין הלאוין" — און בלויז ווי אָ תוצאה דערפון איז „הקורעו עובר בלאו"; און וויבאַלד דער לאו איז ניט צוליב מאַכן האַרבער דעם איסור ביים מענטשן, איז גענוג אַז דער לאו זאָל שטיין אין אָ רמז'דיקן אופן.

דערמיט איז אויך מובן פאַרוואָס רש"י איז משנה פון לשון הגמרא [34] — „המקרע (בגדי כהונה) לוקה" — און שרייבט „והקורעו עובר בלאו" [35]: די הדגשה אין רש"י איז ניט צו אַרויסבאַרענגען דעם חומר החטא פון צערייסן דעם מעיל (ביז צום באַקומען מלקות), נאָר אדרבה: דאָס וואָס „לא יקרע" האָט אויך דעם באַדייט פון לאו, איז בלויז אָ תוצאה דערפון וואָס דער איסור איז „(שזה) ממנין לאוין שבתורה".

ח. ס'איז נאָך אַבער אַלץ ניט גלאַטיק: פאַרוואָס עפעס דוקא דאָ איז די תורה מוסיף אָ לאו נאָר בכדי עס זאָל איריינגערעכנט ווערן אין מנין הלאוין[36]? דעריבער ברענגט רש"י ווייטער „וכן לא יזח וכן לא יסורו ממנו הנאמר וכו'" — וואָס אין די לאוין איז ניטאָ קיין חידוש אין דעם עצם האיסור, און דערפון זעט מען אַז ביי מלאכת המשכן כו' וויל דער פסוק מוסיף זיין במנין לאוין:

ביים חושן שטייט [9] „וירכסו את החושן גו' בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד", און ווי רש"י טייטשט עס אַפּ: „להיות החושן דבוק אל חשב האפוד" — ווייס מען שוין אַז דער חושן מוז זיין דבוק צום אפוד: אַזוי אויך ביי די בדי הארון שטייט [10] „בטבעות הארון יהיו הבדים" — איז שוין אָ קלאָרער ציווי אַז די בדים מוזן זיין אין די טבעות הארון;

דערפון וואָס די תורה איז מוסיף די לאוין „לא יסורו ממנו" [37] און „ולא יזח", איז אָ הוכחה, אַז ביים משכן און בגדי כהונה איז דער פסוק בכלל אויסן צו מוסיף זיין לאוין; און דעריבער איז שוין גרינגער צו פאַרשטיין בנדו"ד [38] דאָס

---

33) ע"ד פירש"י לעיל (משפטים כג, ט): בהרבה מקומות כו' מפני שסורו רע. ועייג"כ פרש"י תשא שם: לחייב ולענוש כו'.

34) יומא שם.

35) אף שי"ל דכ"ה גירסת רש"י בש"ס שם — וכגירסת הר"ח שם.

36) ובפרט ד"כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי" (פסחים כד, ע"ב). ופשוט דכ"ה גם ע"ד הפשט. וראה פרש"י משפטים כג, יט (ותשא לד, כו) ועוד.

37) אף ששם פירש"י „לא יסורו ממנו — לעולם", וראה ר"ם שם: „דאל"כ הא כתיב לעיל מיני' בטבעות הארון יהיו הבדים" — הרי הול"ל „בטבעות הארון יהיו הבדים לעולם", ול"ל להוסיף לאו?

38) אף שהוספת הלאוין ד„לא תסורי" ו„לא יזח" איננה כבנדו"ד שהיא רק מפני „שזה ממנין לאוין שבתורה", כנ"ל בארוכה בפנים — בכ"ז מוכח מזה שיש כאן הענין דהוספת לאוין בכלל. ויומתק יותר — את"ל שכוונת רש"י במ"ש „וכן ולא יזח ולא יסורו כו'" היא ג"כ (כבנדו"ד) שהפירוש בהכתוב הוא „כדי שלא יסורו", „כדי שלא יזח" [כי אף ששם על אתר מתאים יותר לפרש שהוא רק לשון ציווי (כנ"ל בפנים ס"ה), מ"מ, לאחרי שמוכרחים לפרש כן ב„לא יקרע", הרי אפשר לפרש וכדי שלא לחלק — ע"פ פשט — קרוב לומר שכ"ה הפירוש גם ב„ולא

וואָס די תורה שרייבט „לא יקרע" (און ניט „שלא יקרע") נאָר בכדי מוסיף צו זיין אַ לאו.

ט. פון די „ענינים מופלאים" ע"ד ההלכה אין דעם פירוש רש"י: דער רמב"ם[39] פסקנט „הקורע פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורען דרך השחתה לוקה". פון פשטות לשון הרמב"ם קומט אויס, אַז ס'איז דאָ אַ חילוק צווישן אַלע בגדי כהונה און דעם מעיל: ביי אַלע בגדי כהונה איז מען לוקה נאָר „הקורען דרך השחתה", אָבער „הקורע פי המעיל לוקה" — בכל אופן[40].

זיינען אחרונים[41] מסביר דעת הרמ"ב"ם: דאָס וואָס הקורע כל בגדי כהונה לוקה, איז עס מצד דעם לאו פון „לא[42] תעשון כן גו'"[43] (און דער לאו איז נאָר „דרך השחתה"[44]); משא"כ ביי מעיל, קומט־מלקות מצד דעם לאו „לא יקרע" — און ביי דעם לאו איז מען חייב מלקות בכל ענין.

ווי רש"י לערנט אָבער אין פשטות הכתובים, אַז דער פסוק איז מוסיף דעם לאו „לא יקרע" ניט צוליב מוסיף זיין אַ נייעם איסור, נאָר בכדי דאָס זאָל אַרײַנ־גיין אין „מנין לאוין שבתורה",

דאָרף לפי זה אויסקומען, אַז לשיטת רש"י (בפירושו על התורה) איז ניטאָ קיין חילוק אין דעם אופן הקריעה צווישן דעם מעיל און אַנדערע בגדי כהונה[45].

יוד. פון דעם יינה של תורה אין פירוש רש"י:

לכאורה איז ניט מובן (בפנימיות הענינים[46]): פאַרוואָס ברענגט רש"י די ראי' פון „ולא יזח" וואָס שטייט אין אונזער סדרה פאר דער ראי' פון „לא יסורו" וואָס שטייט אין דער פריערדי־קער סדרה?

אויך: פאַרוואָס איז רש"י מוסיף נאָכאַמאָל דעם וואָרט „וכן[47] לא יסורו כו'" ?

איז דערפון מובן, אַז דער לאו „לא יסורו" איז נאָך אַ חידוש און אַ גרעסערער חידוש ווי דער לאו „ולא יזח", וואָס דעריבער ברענגט אים רש"י

יזח" ו„לא יסורו"], אלא שהם גם לאוין (מכיון שלא נאמר „שלא כו'"). ולפי"ז גם הוספת לאוין אלה הוא רק מפני „שזה ממנין לאוין כו'".

39) הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג. ושם ה"י: וכל המזיח חוטן כו' דרך קלקול לוקה. אבל בבדים כתב סתם „שהמסיר כו' לוקה" (שם ספ"ב).

40) כ"כ בקרבן חגיגה ס' סח (הובא במל"מ שם). אבל לדעת כמה (ראה מל"מ שם. קרית ספר שם. ר"ף פערלא שם. ועוד) כוונת הרמב"ם היא דגם במעיל אינו לוקה כ"א „דרך השחתה". וכן משמע דעת החינוך (מצוה קא), כמ"ש במנ"ח שם.

41) מנ"ח שם (ומפרש כן כוונת הכס"מ). צפע"נ על הרמב"ם — הפלאה בהשמטות (נד, ב). ונעתק בצפע"נ עה"ת כאן.

42) ראה יב, ד.

43) ואף שבזימא שם איתא „המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע" — ראה מנ"ח שם, דלדעת ר"ל בזבחים (צה, א) הלאו דלא יקרע הוא רק במעיל, והרמב"ם פסק כר"ל. ולכאורה כ"ה ע"פ פשט"מ — שיטת רש"י בפירושו עה"ת — שהרי לא נזכר בפרש"י דגם בשאר בגדי כהונה עובר על לא יקרע. וכאן כתב „והקורעו" — המעיל.

44) ראה כס"מ שם. ועוד.

45) אף שאת"ל דע"ד הפשט המקרע בגדי כהונה א"ע משום „לא תעשון גו'", ונמצא דהמקרע בגדי כהונה עובר רק בעשה (דלכבוד ולתפארת), ובמעיל לוקה משום לא יקרע (את"ל דהלאו דלא יקרע הוא רק במעיל, כנ"ל הערה 43) — בכ"ז, י"ל דאין זה הוספה באופן פעולת האיסור כ"א רק בחומר האיסור. ואדרבא ע"ד הפשט, כל קריעה — באיזה אופן שהוא — היא היפך ד„לכבוד ולתפארת".

46) משא"כ ע"ד הפשט — ראה לעיל הערה 11.

47) ובדפוס שני דרש"י וברש"י כת"י — ליתא.

נאָך „ולא יזח", און איז דערפאַר מוסיף נאָכאַמאָל „וכן".

דער ביאור אין דעם: דער לאו „לא יקרע" איז ניט קיין חידוש גדול. ס'איז אַ פאַרשטאַנדיקע זאַך אַז מ'טאָר ניט מקלקל זיין די בגדי כהונה.

דערנאָך זאָגט רש"י „וכן ולא יזח החושן": אויך דאָס אָפרוקן דעם חושן מעל האפוד — כאָטש ס'איז דערין ניטאָ קיין קלקול — איז אויך אַ לאו: אָבער אויך דאָס קען מען פאַרשטיין, ווי דער פסוק אַליין איז דאָרט [48] ממשיך: „ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו גו' לזכרון לפני ה' תמיד".

ס'איז אָבער לכאורה אינגאַנצן ניט מובן דער טעם פון „בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו": די בדי הארון זיינען געמאַכט געוואָרן בכדי מ'זאָל דעם ארון קענען אַרומטראָגן ממקום למקום — צוליב וואָס דאַרפן די בדים זיין בטבעות הארון אַלעמאָל? אדרבא בפשטות האָט דער סדר געדאַרפט זיין אַז מ'זאָל זיי אַרייַנלייגן אין די טבעות וועז מ'וועט דאַרפן דעם ארון טראָגן?

דעריבער זאָגט רש"י (נאָכאַמאָל) „וכן לא יסורו ממנו הנאמר בבדי הארון": אויך דאָס אַרויסנעמען די בדי הארון פון די טבעות איז אַ לאו, און פונקט אַזאַ לאו, ווי דער לאו פון צעריסן און מקלקל זיין בגדי כהונה.

יא. וואָס איז טאָקע דער טעם וואָס „לא יסורו ממנו"? זאָגט דערויף דער ספר החינוך [49]: „נצטוינו לבל נסיר בדי הארון ממנו פן נהי' צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות ואולי מתוך הטרדא וחפזון לא נבדוק יפה להיות בדים חזקים כל הצורך כו' אבל בהיותם בו מוכנים לעולם ולא יסורו ממנו יעשו אותן חזקות כו'".

און דערפון קומט אַרויס אַ הוראה נפלאה אין עבודת כאו"א:

אין דעם ארון זיינען געלעגן די לוחות, וואָס דאָס איז דער ענין התורה, און אין לשון פון חינוך [50]: הארון משכן התורה.

אויך אַ איד וואָס לערנט תורה איז בדוגמת „הארון" — ער איז אַן אָרט און „משכן התורה": קען אַ איד ביי זיך טראָגטן: אין דער צייט וואָס ער דאַרף זיך אָפגעבן מיטן לימוד התורה, ובפרט אויב „תורתו אומנתו", דאַרף ער דאָך זיין אינגאַנצן איבערגעגעבן צום לימוד און זיין מובדל פון אַלעס אַרום זיך — וואָס פאָר אַן אָרט האָט עס דעמאָלט צו טראָגטן וועגן אַ צווייטן אידן?

אויף דעם איז די הוראה פון די בדי הארון: אפילו ווען דער ארון געפינט זיך אין קדשי קדשים — דער מקום הכי מקודש בעולם (וואָס דערפאָר קען אָהין אַרייַנגיין נאָר דער כהן גדול און נאָר ביום הכיפורים) — אויך דאָן מוזן די בדים זיין „מוכנים לעולם", בכדי מ'זאָל מיט זיי קענען ברענגען דעם ארון „במהירות" צו דעם אָרט וואו מ'האָט אים געדאַרפט האָבן. און נאָכמער: דאָס אַרויסנעמען די בדים פון די טבעות פאַרמאָגט אין זיך די זעלבע האַרבקייט ווי צעריסן און מקלקל זיין בגדי כהונה!

און אַזוי איז אויך אין דעם ענין פון

48) כח, כט.

49) מצוה צו. וראה עוד טעמים בד"ז (לבעה"ת) תרומה שם. מרנ"ח ג' ספמ"ה. ועוד.

50) שם.

תורה: וויפל עס זאל זיין אַ אידס אריינגעטאַנקייט אין לימוד התורה, דאַרף ער אַלעמאָל זיין „מוכן" אויף צו ברענגען תורה וועט נאָר און וואו נאָר מ'זאָל דאָס דאַרפן, און דוקא אין אַן אופן פון „מהירות"[51], צו נאָך אידן און נאָך אידן.

(משיחת ש"פ תצוה תשל"ב)

---

51) ראה הפס"ד (שו"ע יו"ד ר"ס רמז) בנוגע לצדקה גשמית: ומאד יש ליזהר כו' אם לא יתן לו מיד כעובדא דנחום איש גם זו. ובפרט ע"פ המבואר במק"א דהבאת עובדא בשו"ע דמרן (ועד"ז בשו"ע או"ח סקי' ס"ו), שהוא ספר פס"ד בלבד, אומר דרשני.